

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

56-2

BRNO 2015

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal

Ročník 56
Volume 56

Číslo 2
Issue 2

Předseda redakční rady <i>Head of editorial board</i>	Pavel Kouřil
Redakční rada <i>Editorial board</i>	Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski, Alexander Ruttkay, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik
Odpovědný redaktor <i>Editor in chief</i>	Petr Škrdla
Výkonná redakce <i>Assistant Editors</i>	Hedvika Břínková, Jiří Juchelka, Soňa Klanicová, Šárka Krupičková, Olga Lečbychová, Ladislav Nejman, Rudolf Procházka, Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela
Technická redakce, sazba <i>Executive Editors, Typography</i>	Alice Del Maschio
Software <i>Software</i>	Adobe InDesign CS5
Vyobrazení na obálce <i>Cover Picture</i>	Brno-Líšeň, hradisko Staré zámky. Raněstředověké denáry (viz obr. 5, str. 167 a obr. 15, str. 171). <i>Brno-Líšeň, Staré zámky hillfort. Early Middle Ages deniers (see Fig. 5, Pg. 167 and Fig. 15, Pg. 171).</i>
Adresa redakce <i>Address</i>	Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i. Čechyňská 363/19 602 00 Brno IČ: 68081758 E-mail: pv@arub.cz Internet: http://www.arub.cz/prehled-vyzkumu.html
Tisk <i>Print</i>	Azu design s. r. o. Bayerova 805/40 602 00 Brno

ISSN 1211-7250

MK ČR E 18648

Vychází dvakrát ročně

Vydáno v Brně roku 2015

Náklad 400 ks

Časopis je uveden na Seznamu recenzovaných neimpaktovaných periodik vydávaných v ČR.

Copyright © 2015 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i., and the authors.

STŘEDOVĚK A NOVOVĚK

MIDDLE AGES AND MODERN TIMES

MITTELALTER UND NEUZEIT

BOHUMÍN (K. Ú. STARÝ BOHUMÍN, OKR. KARVINÁ)

Kostel Narození Panny Marie, parcela č. 117/1. Středověk (?), novověk. Město. Záchranný výzkum.

V rámci stavební činnosti při statickém zajištění a sanaci kostela Narození Panny Marie byly prováděny archeologické dohledy u výkopů umístěných podél severní a části západní zdi kostela (č. akce Národního památkového ústavu, územního odborného pracoviště Ostrava 95/12). Lokalizace místa v souřadnicích JTSK: Y=466388.9; X=1092437.6.

V cca 0,6 m širokém a 2 m hlubokém výkopu táhnoucím se podél základové zdi byla v horní části západního profilu zdokumentována novověká valounová dlažba. Stratigraficky starší následující novověká vrstva dosahovala mocnosti až 1,7 m. Jednalo se o promísené uložení jílovitých hlín s bývalými hrobovými celky, které se zde nacházely před četnými novověkými přístavbami a opravami kostela. Vrstva nebo spíše zásyp obsahoval úlomky cihel, fragmenty novověké keramiky a zlomky lidských kostí. V bázi severovýchodní části výkopu byla odkryta dřevěná deska, pravděpodobně dno rakve, snad i středověkého stáří. Dále bylo zdokumentováno základové zdivo kostela s jeho stavebními prvky.

Pavel Malík

Resumé

Bohumín (Kat. Starý Bohumín, Bez. Karviná), Mariä Geburt Kirche, Parz. Nr. 117/1. Mittelalter (?), Neuzeit. Stadt. Rettungsgrabung.

BOUZOV (OKR. OLMOUC)

Intravilán, parc. č. 688/1, 688/9, 688/10 a 691. Vrcholný středověk, novověk. Sídliště, městečko, komunikace. Záchranný výzkum.

Lokalizace: plocha mezi body v S-JTSK: 1) Y:571673,64 X:1106568,15; 2) Y:571681,58 X:1106615,78; 3) Y:571688,99 X:1106622,66; 4) Y:571696,13 X:1106687,21; 5) Y:571665,44 X:1106679,01; 6) Y:571650,36 X:1106572,91.

Lokalizace: linie mezi body v S-JTSK: 1) Y:571794,56 X:1106632,71; 2) Y:571784,77 X:1106607,31; 3) Y:571687,4 X:1106619,22.

V průběhu podzimních měsíců roku 2012 a jarních měsíců roku 2013, avšak s přestávkou v mrazivém období, probíhal záchranný archeologický výzkum v prostoru téměř celého náměstí v Bouzově. Tento výzkum byl vyvolán celkovou rekonstrukcí spojenou s výstavbou nové kanalizace ve výše zmíněném prostoru.

V první fázi byly sledovány a dokumentovány profily výkopů pro kanálové stoky a odlučovač ropných látek. Tyto linie na několika místech prořaly novověké kamenné trativody a vápenné jámy, nejčastěji s výplněmi z průběhu 18. až 19. století. Z těchto výkopů pocházelo mnoho fragmentů cihel, s největší pravděpodobností místní produkce, a dále množství kovářských (?) strusek. Zvláště pak před čp. 2, 40, 3 a 4 (od severu k západu) byla dokumentována novověká souvrství s nahodilým druhotným výskytem středověké keramiky, jejichž báze spočívala nejhluběji 0,5 – 0,6 m pod stávajícím povrchem. Z místa někdejšího rybníku, zrušeného na počátku 20. století, jenž se původně nalézal v prostoru téměř celé parcely č. 688/9, pochází z druhotné polohy železná spojka dřevěného potrubí. Trasa tohoto vodovodu (?) je však neznámá. Rovněž i linie kanalizačních výkopů, která v délce přibližně 98,5 m vedla z náměstí směrem k západu (příjezdová komunikace k hradu), a to až k farnímu kostelu sv. Gotharda a odtamtud dále již na parcele č. 691 k jihu, prořala převážně novověká souvrství. Jejich báze, zvláště v místě křižovatky s náměstím, spočívala na jílovitém podloží v hloubkách více než 1,0 m. Na uloženinách komunikačního charakteru, s maximální mocností kolem 0,2 m, byla patrná jednorázová mladá novověká dorovnávká terénu. Tento stav byl pozorován a dokumentován až ke kostelu, kde báze těchto uloženin byla již v poněkud menších hloubkách. Na parcele č. 691 byly však archeologické situace v převážné míře porušeny recentními výkopy. Intaktní geologické podloží je na lokalitě tvořeno světlými hnědožlutými jíly s lokální mírnou přítomností až středních kamínků, přičemž během výzkumu, a to ani v nejhlubších výkopech přesahujících 3,0 m, nebylo nikde dosaženo skály.

V dalších liniích kanálových výkopů podél západní strany náměstí, v prostoru před čp. 79, 13, 30 a 14, byly dokumentovány profily různě mocných souvrství, jejichž báze kolísaly od hloubky 0,3 m až po 1,5 m pod stávajícím terénem. Tyto uloženy, jejichž plynulý nárůst byl zřetel-

ný zvláště k východu, tedy směrem z mírného svahu, byly datovatelné od průběhu 14. století (světlá béžová písčité keramika typická pro olomoucký keramický okruh), až po mladý novověk. Lokálně bylo možno pozorovat výraznou kulturní vrstvu s keramikou konce 15. století až průběhu 16. století. Přibližně uprostřed parcely č. 688/1 byl v délce cca 8 m, a to ve směru východ – západ, zjištěn mohutný zahloubený objekt, kdy jeho báze nebylo dosaženo ani v hloubce 2,8 m pod stávajícím povrchem. Vzorkováním byla z nejhlubších míst, z uložení mající charakter vodou přepraveného podloží s obsahem organogenních příměsí, získána keramika z průběhu 15. století. Funkce tohoto objektu neznámého účelu (vodní nádrž?) skončila s největší pravděpodobností na počátku 16. století, kdy byl téměř jednorázově zasypán.

Ke klíčovému zjištění došlo v průběhu hloubení přípojky k usedlosti čp. 14. Přímo u zdi domu zde byla v šířce cca 0,7 m zdokumentována část zahloubeného suterénu s četnými fragmenty mazanic a s keramikou z průběhu 14. století, přičemž jeho báze se nacházela v hloubce více než 1,7 m. Část jiného zahloubeného suterénu, s požárovými výplněmi z období raného novověku o šířce 0,5 – 0,6 m, byla zjištěna i před čp. 3. Zdejší přípojka však byla hloubena pouze 1,1 m pod stávající povrch a báze výkopu tak bohužel nebylo dosaženo.

Obdobná stratigrafická zjištění, jak bylo popsáno výše v souvislosti s dokumentací profilů kanálových rýh, byla potvrzena celkem ve třech plošných sondách. První byla položena v jižní části parcely č. 688/9 a měla rozměry 2×1 m, druhá před čp. 13 o rozměrech 2×3,5 m a poslední před čp. 79 s rozměry cca 4×8,5 m. Zvláště v prostoru posledně zmíněné sondy byly zjištěny uložení překvapivě bohaté na poměrně velké fragmenty keramiky z průběhu 15. a 16. století. Přítomno bylo rovněž množství fragmentů přepálené mazanice, železářských strusek a ojedinele i cihel. Nejstarší keramika i zde odpovídá průběhu 14. století. Prozatím nikde v prostoru stávajícího bouzovského náměstí, a ani v areálu hradu, nebyla zjištěna starší keramika než z průběhu 14. století. První písemná zmínka o lokalitě v souvislosti s hradem se váže k roku 1317. Nejstarší zjištěná keramika ze stávajícího katastru Bouzova pochází z místní trati „Na nivě“, z blízkosti původně farního kostela sv. Máří Magdalény. Byla datována do období kolem poloviny 13. století. K objevu této lokality došlo v roce 2007.

Karel Faltýnek, Pavel Šlézar

Literatura

- Faltýnek, K., Šlézar, P. 2008:** Bouzov (okr. Olomouc). *Přehled výzkumů* 49, 352–353.
- Faltýnek, K., Šlézar, P. 2012:** Bouzov (okr. Olomouc). *Přehled výzkumů* 54(2), 147.
- Plaček, M. 2001:** *Ilustrovaná encyklopedie moravských hradů, hrádků a tvrzí*. Praha: Libri.

Šlézar, P. 2008: Bouzov (okr. Olomouc). *Přehled výzkumů* 49, 354.

Resumé

Bouzov (Bez. Olomouc), Intravilan, Parzelle Nr. 688/1, 688/9, 688/10 a 691. Hochmittelalter, Neuzeit. Siedlung, Stadt, Kommunikation. Rettungsgrabung.

BOUZOV (K. Ú. JEŘMAŇ, OKR. OLMOUC)

Intravilan, parc. st. 23, čp. 8. Středověk, novověk. Sídliště. Záchranný výzkum.

Lokalizace: okolí bodu v S-JTSK: Y:571374,22 X:1105342,28.

V závěru měsíce dubna roku 2013 proběhl záchranný archeologický výzkum v katastrálním území Jeřmaň na Bouzovsku, vyvolaný potřebou úprav terénu ve dvorním traktu usedlosti čp. 8. Na ploše o rozměrech 8,5×7,0 m došlo k odstranění převážně recentních terénních dorovnávek, jejichž mocnost lokálně dosahovala až 1,1 m. Společně s nimi byl odebrán i půdní typ, který byl tvořen střední hnědou jílovitou hlínou se světlým šedým odstínem, avšak bez dalších nápadných komponent. Jeho maximální mocnost, patrná zejména na jihovýchodní hraně výkopu (dále jako profil P2), činila přibližně 0,4 – 0,5 m. Na tomto profilu, jenž zároveň prořezal úpatí mírného svahu táhnoucího se dále směrem k jihovýchodu, byla zjištěna část sídlištního objektu, zahloubeného do půdního typu a mírně i do podloží. Jílovitá výplň o mocnosti až 0,6 m měla střední šedou barvu s velmi nahodilým, lokálně až mírným podílem drobných uhlíků a mazanic. Zkoumaná část objektu měla délku maximálně 1,0 m, přičemž na profilu byla, a to jen s obtížemi, patrná pouze jeho jihovýchodní hrana. Vzorkováním bylo z této uložení získáno celkem 11 ks fragmentů keramiky charakteristických pro období kolem poloviny 13. století (výběr viz obr. 1: 1–4), a rovněž celkem 5 ks malých fragmentů vypálené mazanice. Na profilu P2, přibližně 0,7 m dále směrem k severovýchodu od hrany výše popsaného objektu, bylo patrné torzo kamenné zdi (?) pojené hlínou o šířce 0,8 m. Vzhledem k nepřítomnosti datovatelného materiálu nebylo stáří této stavební konstrukce zjištěno. Formou povrchového sběru z výkopku byl získán rovněž fragment okraje nádoby vyrobené ze světlé béžové písčité hlíny. Tento typ keramiky je charakteristický pro olomoucký keramický okruh a je spolehlivě datován do průběhu 14. století (obr. 1: 5). Mimo několika fragmentů novověké, rezné i glazované keramiky (obr. 1: 6), byl dále ve výkopku nalezen zlomek čelní stěny rezného, raně novověkého reliéfního kachle, a fragment zeleně glazovaného římsového kachle (obr. 1: 7–8).

První zmínka o osadě pochází z roku 1371 (Hermannsdorf) v souvislosti s panstvím Bouzov, jehož součástí byla obec až do roku 1848.